

Sygnatura akt IV U 72/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 czerwca 2020 r.

Sąd Okręgowy w Elblągu – IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w następującym składzie:

Przewodniczący: Sędzia Renata Żywicka

po rozpoznaniu w dniu 4 czerwca 2020 r. w Elblągu na posiedzeniu niejawnym

sprawy z odwołania A. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E.

z dnia 21 listopada 2019r., znak: (...)

o ponowne ustalenie wysokości emerytury

oddala odwołanie.

Sygn. akt IV U 72/20

UZASADNIENIE

Skarżąca A. B. odwołała się do decyzji z dnia 21 listopada 2019 r. znak (...) odmawiającej zmiany decyzji z dnia 8 lutego 2013 r., na podstawie art. 114 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm.), zwanej dalej ustawą emerytalną.

Od wymienionej decyzji ubezpieczona w dniu 15.12.2019 r. złożyła odwołanie, w którym wniosła o ponowne przeliczenie świadczenia emerytalnego na podstawie art. 114 ustawy o emeryturach i rentach z FUS z uwagi na brak dowodu dostarczenia decyzji z dnia 08.02.2013 r. oraz fakt wydania kolejnej decyzji w 2015 r., co zdaniem ubezpieczonej przerwało bieg 5 lat od ostatniej decyzji. Podniosła, że art. 25 ust. 1b ustawy stracił moc na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 marca 2019 r. w sprawie o sygnaturze akt P 20/16.

Pozwany wniósł o oddalenie odwołania ubezpieczonej wskazując, że nie zasługuje na uwzględnienie. Z uwagi na brak przedłożenia nowych dowodów w sprawie jak również brak ujawnienia nowych okoliczności istniejących przed wydaniem decyzji przyznającej emeryturę powszechną i ustalającej jej wysokość z zastosowaniem art. 25 ust. 1 b ustawy emerytalnej - brak jest podstaw do ponownego obliczenia emerytury powszechnej i wyrównania za okres wsteczny. Odnosząc się do zarzutu ubezpieczonej, że nie otrzymała decyzji z dnia 08.02.2013 r. organ rentowy wskazał, że powyższa decyzja została wydana z nowym znakiem świadczenia (...), którym ubezpieczona posłużyła się we wniosku o przeliczenie kapitału początkowego z 01.10.2015 r. Ponadto ubezpieczona nigdy nie zgłosiła organowi rentowemu, że nie otrzymała decyzji o przyznaniu emerytury, która została wydana na wniosek ubezpieczonej z dnia 04.01.2013 r., jak również nie wystąpiła o wydanie duplikatu decyzji składając wniosek o przeliczenie kapitału początkowego w dniu 02.10.2015 r. Zatem za datę doręczenia decyzji organ rentowy uznał 19.02.2013 r. tj. 6 dzień roboczy następujący po dniu nadania przesyłki i jest to termin który wynika z § 3 rozporządzenia Ministra administracji i Cyfryzacji z dnia 29.04.2013 r. (Dz. U. z 2013 r. poz. 454) w sprawie warunków wykonywania usług powszechnych przez operatora wyznaczonego.

Sąd Okręgowy ustalił iż zważył , co następuje:

Ubezpieczona A. B. w dniu 19.04.2019r. złożyła skargę o wznowienie postępowania w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 6 marca 2019 r. na podstawie art.151 § 2 w związku z art. 146 § 1 ustawy z 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 2096 ze zm.) oraz wniosek o przywrócenie terminu na wniesienie skargi w oparciu o art. 59 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 2096 ze zm.) w związku z art. 83 b ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 300 ze zm.). Organ rentowy decyzją z dnia 15.05.2019 r. znak (...) odmówił uchylenia decyzji z dnia 08.02.2013 r. ze względu na upływ 5 lat od doręczenia decyzji i stwierdził jej wydanie z naruszeniem prawa. W związku z wniesionym odwołaniem od decyzji sprawa została przekazana do Sądu Okręgowego w Elblągu IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych i była prowadzona pod sygn. IV U 784/19.

Wyrokiem z dnia 14.10.2019r. Sąd Okręgowy w Elblągu oddalił odwołanie ubezpieczonej oraz przekazał do organu rentowego wniosek ubezpieczonej z dnia 10.06.2019 r. o przeliczenie emerytury na podstawie art. 114 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 06.03.2019 r. w sprawie o sygn. P 20/16, w celu rozpatrzenia (pkt II wyroku).

Wykonując pkt II wyroku, pozwany decyzją z dnia 21 listopada 2019r. odmówił zmiany decyzji z dnia 8 lutego 2013r., argumentując, iż skarżąca nie przedłożyła nowych dowodów, ani też nie ujawniono nowych okoliczności istniejących przed wydaniem decyzji stosownie do art. 114 ustawy emerytalnej.

/ dowód : decyzje i wnioski w katach rentowych, akta IV U 784/19/

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie skarżącej nie zasługiwało na uwzględnienie.

W świetle przepisu art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej nie może mieć zastosowania w niniejszej sprawie. Przepis art. 114 ust. 1 tej ustawy stanowi, że prawo do świadczeń lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość. Dalej ust. 2 mówi, że jeżeli prawo do świadczeń lub ich wysokość ustalono orzeczeniem organu odwoławczego, organ rentowy na podstawie dowodów lub okoliczności, o których mowa w ust. 1:

- 1) wydaje we własnym zakresie decyzję przyznającą prawo do świadczeń lub podwyższającą ich wysokość;
- 2) występuje do organu odwoławczego z wnioskiem o wznowienie postępowania przed tym organem, gdy z przedłożonych dowodów lub ujawnionych okoliczności wynika, że prawo do świadczeń nie istnieje lub że świadczenia przysługują w niższej wysokości; z wnioskiem tym organ rentowy może wystąpić w każdym czasie;
- 3) wstrzymuje wypłatę świadczeń w całości lub części, jeżeli emeryt lub rencista korzystał ze świadczeń na podstawie nieprawdziwych dokumentów lub zeznań albo w innych wypadkach złej woli.

Zatem w świetle powyżej przytoczonych przepisów, z zwłaszcza brzmienia art. 114 ustawy emerytalnej, przesłankami ponownej oceny wysokości emerytury mogą jedynie być „nowe dowody” lub „ujawnione okoliczności” istniejące przed podjęciem decyzji organu rentowego i mające wpływ na ustalenie prawa do emerytury. Organ rentowy bez przedstawienia nowych dowodów nie ma prawa do zmiany decyzji pierwotnej, jedynie na podstawie odmiennej oceny dowodów. Natomiast przedstawienie nowych dowodów, aby mogło być skuteczne, tzn. aby mogło doprowadzić do przyznania prawa do świadczenia, względnie do ponownego ustalenia jego wysokości powinno prowadzić do zmiany ustalonych poprzednio ustaleń faktycznych. Na podstawie nowych dowodów powinno dojść do uzupełnienia okoliczności faktycznych o nowe nieprzedstawione (nierozważone) uprzednio lub zmiany poprzednich ustaleń, poprzez ponowną ocenę dowodów. Wzruszenie poprzedniego rozstrzygnięcia może nastąpić w sytuacji przedstawienia

nowych dowodów, podważających wiarygodność uprzednio zgromadzonego materiału dowodowego (wyrok SA w Gdańsku z dnia 21.12.2016r. sygn. akt III AUa 1338/16, L.).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy zauważyć należy, że nowe dowody w rozumieniu art. 114 ust 1 ustawy emerytalnej to ujawnione dowody istniejące przed wydaniem decyzji, jak i dowody uzyskane po wydaniu decyzji pod warunkiem, że wynikają z nich fakty uwzględnione w decyzji. Organ rentowy bez przedstawienia nowych dowodów nie ma prawa do przeliczenia i wypłaty wyrównania jedynie na podstawie odmiennej oceny dowodów. Natomiast przedstawienie nowych dowodów, aby mogło być skuteczne, to jest aby mogło doprowadzić do przyznania prawa do świadczenia, powinno prowadzić do zmiany ustalonych poprzednio ustaleń faktycznych. Na podstawie nowych dowodów powinno dojść do uzupełnienia okoliczności faktycznych o nowe nieprzedstawione - nierozważane uprzednio lub zmiany poprzednich ustaleń, poprzez ponowną ocenę dowodów. Wzruszenie poprzedniego rozstrzygnięcia może nastąpić w sytuacji przedstawienia nowych dowodów, podważających wiarygodność uprzednio zgromadzonego materiału dowodowego.

Zdaniem Sądu orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego nie może być traktowane jako nowa okoliczność w sprawie czy też nowy dowód.

Dodać należy, że zgodnie z art. 133 ust.1 ustawy emerytalnej w razie ponownego ustalenia przez organ rentowy prawa do świadczeń lub ich wysokości, przyznane lub podwyższone świadczenia wypłaca się, poczynając od miesiąca, w którym powstało prawo do tych świadczeń lub do ich podwyższenia, jednak nie wcześniej niż:

- 1) od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy lub wydano decyzję z urzędu, z zastrzeżeniem art. 107a ust. 3;
- 2) za okres 3 lat poprzedzających bezpośrednio miesiąc, o którym mowa w pkt 1, jeżeli odmowa lub przyznanie niższych świadczeń były następstwem błędu organu rentowego lub odwoławczego.

W razie ponownego ustalenia przez organ rentowy prawa do świadczeń lub ich wysokości obowiązują ogólne zasady wypłaty emerytur i rent, tj. świadczenie przyznane lub podwyższone wypłaca się nie wcześniej niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy lub wydano decyzję z urzędu (art. 133 ust. 1 pkt 1).

Wyjątek stanowi tu sytuacja, w której ponowne ustalenie prawa do świadczeń nastąpiło na skutek błędu organu rentowego lub odwoławczego (art. 133 ust. 1 pkt 2). Jeżeli w tych warunkach organ rentowy lub odwoławczy przyzna lub podwyższy świadczenie, wypłaca się je od miesiąca złożenia pierwotnego wniosku lub wydania decyzji z urzędu, nie dłużej jednak niż za okres 3 lat wstecz, liczonych od daty zgłoszenia wniosku o ponowne rozpoznanie sprawy (por. uchwałę SN z dnia 28 czerwca 2005 r., III UZP 1/05, OSNPUSiSP 2005, Nr 24, poz. 395; wyrok SN z dnia 19 lutego 2002 r., II UKN 116/01, OSNPUSiSP 2003, Nr 24, poz. 599; wyrok SA w Białymstoku z dnia 9 września 1998 r., III AUa 374/98, OSA 1999, z. 3, poz. 16; wyrok SA w Gdańsku z dnia 20 czerwca 1995 r., III AUr 549/95, OSA 1995, z. 7-8, poz. 64 oraz wyrok SA w Katowicach z dnia 9 czerwca 2009 r., III AUa 3917/09, LEX nr 785489).

Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio również w razie ponownego ustalenia prawa do świadczeń lub ich wysokości wskutek wznowienia postępowania przed organami odwoławczymi, z tym, że za miesiąc zgłoszenia wniosku przyjmuje się miesiąc wniesienia wniosku o wznowienie postępowania.

Zawarte w art. 133 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej określenie "błąd organu rentowego" należy rozumieć szeroko, zgodnie z tzw. obiektywną błędnością decyzji (por. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 1995 r., II UZP 28/94, OSNAPIUS 1995 Nr 19, poz. 242). Obejmuje on sytuacje, w których organ rentowy miał podstawy do przyznania świadczenia, lecz z przyczyn leżących po jego stronie tego nie uczynił. Za takie przyczyny można uznać wszelkie zaniedbania tego organu, każdą obiektywną wadliwość decyzji, niezależnie od tego czy jest ona skutkiem zaniedbania, pomyłki, celowego działania organu rentowego, czy też rezultatem niewłaściwych działań pracodawców **albo wadliwej techniki legislacyjnej i w konsekwencji niejednoznaczności stanowiących przepisów**. Oznacza to, że przedmiotowe pojęcie obejmuje również

niedopełnienie obowiązku działania z urzędu na korzyść osób uprawnionych do świadczeń emerytalno-rentowych (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 19 lutego 2002 r., II UKN 116/01, OSNP 2003 Nr 24, poz. 599; z dnia 17 marca 2011 r., I UK 332/10, LEX nr 811827; z dnia 4 grudnia 2012 r., II UK 130/12, OSNP 2013 nr 21-22, poz. 258, a także uzasadnienia uchwał Sądu Najwyższego: z dnia 28 czerwca 2005 r., III UZP 1/05, OSNP 2005 Nr 24, poz. 395 i z dnia 15 lutego 2006 r., II UZP 16/05, OSNP 2006 nr 15-16, poz. 244).

Za błąd uznaje się każdą obiektywną wadliwość decyzji (teoria tzw. obiektywnej błędności decyzji) niezależnie od tego czy jest ona skutkiem zaniedbania, pomyłki czy też np. wadliwej legislacji/ por. wyrok SN z 4 października 2018 r. III UK 153/17, por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 249/07, OSNP 2009 nr 11-12, poz. 152,/.

Należy przypomnieć także, że skutki prawne orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego określa art. 190 ust. 3 Konstytucji RP, zgodnie z którym orzeczenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, jednak Trybunał może określić inny termin utraty mocy obowiązującej zakwestionowanego przez siebie przepisu, z tym że omawiany wyrok Trybunału Konstytucyjnego nie zawiera odmiennego rozstrzygnięcia w tym zakresie. Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego, uznające przepis za niezgodny z Konstytucją, nie burzy porządku prawnego ustanowionego tym przepisem przed wejściem orzeczenia w życie. Akt normatywny (jego część) uznany przez Trybunał za niekonstytucyjny traci moc obowiązującą na przyszłość, wobec czego moc obowiązująca tego aktu normatywnego nie rozciąga się na stany faktyczne powstałe przed ogłoszeniem orzeczenia. Nie oznacza to jednak, że akt ten (przepis) powinien być bez zastrzeżeń stosowany do takich stanów faktycznych.

Należy podzielić linię orzecznictwa, określającą retroaktywne skutki orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego derogujących konkretne przepisy jako niezgodne z Konstytucją RP, który należy rozumieć w ten sposób, że uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją przepis prawa nie może być stosowany przez sądy i inne organy w odniesieniu do stanów faktycznych sprzed ogłoszenia orzeczenia Trybunału (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 grudnia 2000 r., III ZP 27/00, OSNAPiUS 2001 Nr 10, poz. 331 i z dnia 10 stycznia 2014 r., III UZP 3/13, LEX nr 1455747 oraz wyroki: z dnia 5 września 2001 r., II UKN 542/00, OSNP 2003 Nr 2, poz. 36; z dnia 12 czerwca 2002 r., II UKN 419/01, OSNAPiUS 2002 Nr 23, poz. 58; z dnia 27 września 2002 r., II UKN 581/01, OSNP 2003 Nr 23, poz. 581; z dnia 18 grudnia 2002 r., I PKN 668/01, OSNP 2004 Nr 3, poz. 47, z dnia 24 stycznia 2006 r., I PK 116/05, OSNP 2006 nr 23-24, poz. 353; z dnia 4 lipca 2012 r., III UK 132/11, LEX nr 1288700)./por. w tym zakresie wyrok SN z dnia 26.10.2016, III UK 5/16 wraz z uzasadnieniem/ Zatem w przypadku ponownej oceny uprawnień skarżącej do emerytury w okresie, w którym uprawnienia co do wysokości były kwestionowane przez organ rentowy, a wypłata świadczenia pomniejszona, ocena ta powinna być dokonywana w taki sposób, jakby przepisy powodujące ograniczenie wypłaty nie obowiązywały.

Uwzględniając taki sposób rozumienia błędu organu rentowego i odnosząc go do rozważań dotyczących retroaktywnych skutków orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, stwierdzić należy zatem, że decyzja organu rentowego ograniczająca świadczenie emerytalne wnioskodawczyni poprzez odliczenie sumy kwot wypłaconych emerytur, byłaby nieprawidłowa gdyby została dotknięta błędem, o którym mowa w art. 133 ust. 1 pkt 2.

W ocenie Sądu w niniejszej sprawie nie można organowi rentowemu zarzucić błędu przy ustalaniu uprawnień do emerytury i jej wysokości w decyzji z dnia 8 lutego 2013r. gdyż błąd przy ustalaniu uprawnień do świadczenia polegać może na pominięciu istotnych dla danej sprawy okoliczności, od których istnienia/nieistnienia zależy stwierdzenie spełnienia/niespełnienia warunków powstania prawa do świadczeń czy też na niewłaściwej wykładni lub zastosowaniu przepisów prawa, a nie na zastosowaniu przepisów, które na dzień ich stosowania korzystały z domniemania konstytucyjności i były jednoznaczne.

Przeciwna interpretacja, stawiałaby pozwanego w sytuacji niemożliwej do zrealizowania, gdyż w każdym przypadku wątpliwości co do konstytucyjności przepisu, musiałby stosować przepis w postaci nieistniejącej w porządku prawnym i naruszać kompetencje nie tylko Trybunału Konstytucyjnego, ale również ustawodawcy, co za tym idzie Konstytucję RP, w szczególności art. 10 dot. trójpodziału władz. Z uwagi na cytowane przepisy brak było podstaw do uwzględnienia odwołania skarżącej, dlatego też odwołanie zostało oddalone na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.